

Przybliżenie adiabatyczne pozwoliło nam na faktoryzację funkcji falowej na część elektronową i jądrową ($\Psi(\vec{r}, \vec{R}) = \psi(\vec{r}; R)\phi(\vec{R})$).

$$\left[-\frac{1}{2\mu} \Delta_R + E_n^0(R) + H'_{nn}(R) \right] \phi_n(\vec{R}) = E\phi_n(\vec{R})$$

Czym jest w istocie $\phi_n(\vec{R})$? Powyższe równanie zapiszmy w bardziej zwartej i uniwersalnej postaci:

$$\left[-\frac{1}{2\mu} \Delta_R + V'_n(R) \right] \phi_n(\vec{R}) = E\phi_n(\vec{R})$$

gdzie:

$$V'_n(R) = E_n^0(R) \text{ (Born-Oppenheimer)}$$

lub:

$$V'_n(R) = E_n^0(R) + H'_{nn}(R) \text{ (przybliżenie adiabatyczne)}$$

$V'_n(R)$ to pewien potencjał, w którym poruszają się jądra. W przybliżeniu Borna-Oppenheimera będzie to jedynie zależność energii elektronowej od odległości międzyjądrowej, w przypadku przybliżenia adiabatycznego zawiera też poprawkę diagonalną $H'_{nn}(R)$.

W istocie w naszym równaniu da się wyróżnić odrębne części zależne od poszczególnych zmiennych (R, θ, ϕ) . Możemy więc zastosować znaną nam sztuczkę z rozdzielaniem zmiennych:

$$\phi_n(\vec{R}) = \mathcal{R}_n(R)Y_n(\theta, \phi)$$

Wstawmy teraz tę funkcję do równania (podaliśmy jawną postać laplasjanu we współrzędnych sferycznych):

$$\left[-\frac{1}{2\mu} \left(\frac{1}{R^2} \frac{\partial}{\partial R} \left(R^2 \frac{\partial}{\partial R} \right) + \frac{1}{R^2 \sin(\theta)} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\sin(\theta) \frac{\partial}{\partial \theta} \right) + \frac{1}{R^2 \sin^2(\theta)} \frac{\partial^2}{\partial \phi^2} \right) + V_n'(R) \right] \mathcal{R}_n(R)Y_n(\theta, \phi) =$$

$$= E \mathcal{R}_n(R)Y_n(\theta, \phi)$$

Łatwo zobaczyć, że możemy je podzielić na dwie części (mnożymy przez $2\mu R^2$ i dzielimy przez $\mathcal{R}_n(R)Y_n(\theta, \phi)$):

$$-\frac{1}{\mathcal{R}_n(R)} \frac{\partial}{\partial R} \left(R^2 \frac{\partial \mathcal{R}_n(R)}{\partial R} \right) + 2\mu R^2 (V_n'(R) - E) =$$

$$= \frac{1}{Y_n(\theta, \phi)} \left(\frac{1}{\sin(\theta)} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\sin(\theta) \frac{\partial Y_n(\theta, \phi)}{\partial \theta} \right) + \frac{1}{\sin^2(\theta)} \frac{\partial^2 Y_n(\theta, \phi)}{\partial \phi^2} \right)$$

Możemy to zapisać jako dwa równania:

$$-\left[\frac{\partial}{\partial R} \left(R^2 \frac{\partial \mathcal{R}_{nv}(R)}{\partial R} \right) + 2\mu R^2 (V'_n(R) - E) \right] \mathcal{R}_{nv}(R) = \alpha \mathcal{R}_{nv}(R)$$

$$\left[\frac{1}{\sin(\theta)} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\sin(\theta) \frac{\partial}{\partial \theta} \right) + \frac{1}{\sin^2(\theta)} \frac{\partial^2}{\partial \phi^2} \right] Y(\theta, \phi) = \alpha Y(\theta, \phi)$$

Drugie równanie to po prostu równanie Schrödingera dla rotatora sztywnego! Znamy jego rozwiązania: $Y(\theta, \phi)$ to tzw. harmoniki sferyczne, z kolei $\alpha = -J(J+1)$, gdzie J to kwantowa liczba rotacyjna. Po wstawieniu wartości α do pierwszego równania, możemy przepisać je jako równanie na energię (całej cząsteczki):

$$-\left[\frac{1}{2\mu R^2} \frac{\partial}{\partial R} \left(R^2 \frac{\partial \mathcal{R}_{nvJ}(R)}{\partial R} \right) + V_{nJ}(R) \right] \mathcal{R}_{nvJ}(R) = E_{nvJ} \mathcal{R}_{nvJ}(R)$$

gdzie:

$$V_{nJ}(R) = V'_n(R) + J(J+1) \frac{1}{2\mu R^2}$$

Wykres tego potencjału w funkcji R to **krzywa energii potencjalnej!**

Jeżeli $\mathcal{R}_{nvJ}(R)$ zapiszemy jako $\chi_{nvJ}(R)/R$, powyższe równanie przejdzie nam na równanie oscylatora (choć nie harmonicznego):

$$\left[-\frac{1}{2\mu} \frac{d^2}{dR^2} + V_{nJ}(R) \right] \chi_{nvJ}(R) = E_{nvJ} \chi_{nvJ}(R)$$

Rozwiązując to równanie (w praktyce numerycznie lub przybliżając potencjał w pobliżu minimum parabolą), otrzymamy informacje o poziomach oscylacyjno - rotacyjnych cząsteczki¹, czyli w praktyce o jej widmie IR lub Ramana².

Paweł Czachorowski. Zezwalam na dowolne wykorzystanie niniejszego pliku.

¹Nie jesteśmy w stanie rozdzielić rotacji od oscylacji - potencjał V_{nJ} zawiera człon zależny jednocześnie od rotacyjnej liczby kwantowej J oraz odległości R . Można to zrobić jedynie w sposób przybliżony, kładąc:

$$V_{nJ}(R) = V_n'(R) + J(J+1) \frac{1}{2\mu R_e^2} \quad (\text{gdzie } R_e \text{ to odległość równowagowa}).$$

²Aby na widmie pojawił się pik o energii obliczonej przez nas, muszą być spełnione dodatkowe reguły, które decydują, czy molekula może zaabsorbować (IR) lub rozproszyć (Raman) foton odpowiadający przejściu pomiędzy poziomami.